

Kvennablaðið kost-
ar 3 kr. innanlands
erlendis kr. 3 60
(1 dollar vestan-
hafs) 1/2 verðsins
borgist fyrirfram, en
1/3 fyrir 15. júlí.

Kvennablaðið.

Úppsögn skrifleg
bundin við ára-
mót, ógild nema
komin sé til á-
gef. fyrir 1. okt.
og kaupandi hað
borgað að fullu.

23. ár.

Reykjavík, 30. nóv. 1917.

Nr. II.

Bæjarstjórnarkosningarnar í janúar 1918.

Þess hefir áður verið getið í Kvbl. að bæjarstjórnarkosningar ættu að fara fram í janúar næstkomandi, um 7—8 af bæjarfulltrúunum. Á meðal þeirra, sem ganga nú úr bæjarstjórninni, er önnur konan, sem nú á þar sæti, frú Guðrún Lárusdóttir.

Það er óhætt að fullyrða að aldrei hefir verið meiri þörf fyrir skynsamar konur í bæjarstjórn Reykjavíkur, en einmitt nú. Mörg vandkvæða og vandræðamál liggja að jafnaði fyrir henni, sem ekki snerta síður konurnar en karlmennina. Skulum vér þar til nefna hin margbreytilegu dýrtiðarmál og atvinnuleysismál, sem snerta konurnar bæði beint og óbeint, jafn tilfinnanlega og karla, og ætti því að vera þeirra áhugamál að bætt yrði úr.

Ekki væri það heldur ástæðulaust að kosningabærar konur í Reykjavík mintust undirtektar núverandi bæjarstjórnar um þá kröfu kvenna, sem fram kom á kvennafundinum í júlí í sumar hér í Reykjavík, að konur yrðu skipaðar með í allar þær nefndir, sem um dýrtiðarmál ættu að fjalla. Þeirri kröfu var svarað af bæjarstjórninni með því, ekki einungis að taka alis ekkert tillit til hennar, heldur spreyttu sumir bæjarfulltrúarnir og borgarstjóri sig á því að gera spott að kröfum þeirra, og ámæla þeim fyrir áhugaleysi fávizku og heimsku yfirleitt, sem gerðu þær óhæfar að taka þátt í opinberum málum. Þá varð flestum óhlutdrægum áheyrendum ljóst, að ekki væri nóg fyrir konur að fá hin ýmsu réttindi að lögum á pappírnum, heldur yrðu

þær sjálfar að taka réttindin í sínar hendur til fullrar notkunar í lífinu. Því rétturinn til að kjósa fulltrúa sína til hinna ýmsu starfa og stjórnar í þjóðfélögunum og til að vera sjálfur kjörgengur til þess, er einskisvirði, ef menn eiga engar hugsjónir um betra fyrirkomulag, eða áhugamál, sem menn vilja koma í framkvæmd.

Eins og kunnugt er, var hér nýlega kosið í niðurjöfnunarnefnd. Menn skyldu nú ætla, að ekki væri sama hvaða menn hefðu það vandamál á hendi að jafna $\frac{1}{2}$ milljónar króna skatti niður á borgarbúa, eða að sama væri um þær grundvallarreglur, sem þessir menn færu eftir við niðurjöfnunina. En — hér fór þó sem jafnan áður, að þessi kosning var frámunalega illa sótt. Einkanlega mátti þó segja það um konurnar, því þær sáu varla þar kosningardaginn, þótt þær séu meira en helmingur allra kjósendanna.

Það hefði þó ekki verið úr vegi, að konurnar hefðu sótt betur þessa kosningu, þótt ekki hefði verið til annars en þess, að sannfæra sig um með eigin augum að heil stétt kvenna var útilokuð af kjörskránni, þótt hún hafi jafnan verið þar áður síðan hún fékk kosningarrétt, þá var hún nú með þessu svißt öllum þeim réttindum, sem kosningarréttinum fylgir. Þessi stétt kvenna voru vinnukonurnar Auðvitað gátu þær eins og aðrir kjósendur fullvissað sig sjálfar um hvort nöfn þeirra væru á kjörskránni, en bæði er það, að þær eiga ekki heimangengt um hádaginn, og í öðru lagi er varla von að þeir sem jafnan hafa verið á kjörskrá á fyrirfarandi árum láti sér hugkvæmast, að nöfn þeirra falli algerlega burtu, án þess menn verði varir við.

En þegar konur reka sig nú á, og það

er fullsannað að kjörstjórnin *hefir algerlega útstrikað heila stétt kvenna*, þá ættum við þó að fara að verða dálítið athugulli. Hvernig má slíkt ske? spyrjum við. Það var sagt opinberlega af einum bæjarfulltrúa á bæjarstjórnarfund, sem víst er talinn fær í flestan sjó, að af því að önnur sú kona, sem á sæti í bæjarstjórninni, kvaðst ekki hafa athugað hvort reglugerð stjórnarinnar ákvæði fasta tölu þeirra, sem skipuðu matvælanefnd bæjarstjórnar, þá væri það vottur um svo frábæra fávisku, að ekki einungis þessi kona, heldur *allar aðrar konur* áttu að hans dómi að álítast ófærar til að taka þátt í opinberum málum. Svo skylt og sjálfsagt væri það að vita öll lög og reglugerðir þjóðfélagsins, fyrir þá, sem einhver afskifti vildu af þeim hafa.

En hvers ættu menn þá að vænta af lögvísi sjálfrar yfirkjörstjórnar Reykjavíkur, með sjálfan borgarstjóra sem formann og hinn lögfróða bæjarfulltrúa Svein Björnsson við hlið sér? — Hvernig gátu þeir gleymt sjálfum kosningarlögum? Eða var það af öðrum ástæðum, sem þeir útilokuðu allar vinnukonurnar? Mundi ekki þörf á að konur athuguðu *í tíma* kjörskrána sem farið verður eftir í janúar og *hvada stéttir þar komast að?* Ill reynsla gerir menn oft tortryggna að óþörfu. En hér virðist það réttmætt að konur standi á verði fyrir réttindum sínum. Það er of seint að mótmæla kosningardaginn.

Kvenréttindafél. Íslands samþykkti á fundi 13. nóv. síðastl., áskorun til stjórnar hins nýja Bandalags kvenna hér í bæ, að gangast nú fyrir kosningunum frá hendi kvenna, útvega sæmilegar konur, til að gefa kost á sér í bæjarstjórn og sjá um að þær fengju sæti þar, sem líkindi væru til, að þær kæmust að, annaðhvort á listum þeim, sem settir verða upp af flokkum eða félögum karlmannna, eða þá að Bandalagið gengist sjálft fyrir lista, þótt vér teljum það óheppilegra. Það virðist eðlilegast að Bandalagið beitist fyrir því, sem gert er í þessu máli, þar sem svo mörg félög kvenna standa saman.

Kvennablaðið er þeirrar skoðunar að Kvenréttindafél. hafi gert alveg rétt að fara þessa leið, og væntir að þetta mál sé nú í dugandi höndum.

Frá Frakklandi.

Í friðarblaðinu »International«, sem gefið er út í Amsterdam af alþjóða friðarnefnd kvenna, stendur grein sú, sem hér fer á eftir frá frönsku friðardeildinni. Það er uppkast að stefnuskrá fyrir nefndina, sem hún ætti að vinna eftir um næstu mánuði. Ein af nefndarkonunum hefir samið uppkastið, sem hljóðar í íslenskri þýðingu þannig:

»Norðurlögu þjóðirnar þola um þessar mundir þær verstu ófarir, sem mannkynið hefir nokkurntíma orðið fyrir. Það lítur svo út sem ekkert geti stöðvað það blóðbad, sem nú eyðileggur mannkynið, hindrar allar framfarir og brýtur niður árangurinn af margra alda vinnu.

Gátu konurnar komið í veg fyrir þessa óútmálanlegu ógæfu? Nei, þær höfðu engin völd yfir því, hvernig hinar þjóðfélagslegu vélar vinna. Þær hafa ekki nægileg áhrif á uppeldi sinna eigin barna. Þau lög, sem aðrir hafa samið, og þær fá ekki að vera með að semja, tryggir þeim hvorki borgaralegt né efnalegt sjálfstæði, sem er aðalskilyrðið fyrir allri starfsemi.

Vér viljum leitast við, bæði nú og í framtíðinni, að auka og efla áhrif kvennanna, til þess að uppræta hatrið meðal þjóðanna, og brjóta niður harðstjórnarvald hnetaréttarins. Vér litum svo á, að sérhver útvíkkun réttinda kvennanna muni stuðla að hetrun þjóðfélaganna. Þessvegna heimtum vér handa konum:

Kosningarétt, sem fyrstu launin fyrir samvinnu kvenna í landanna pólitíska lífi.

Borgaralegt jafnrétti til að hækka stöðu kvennanna innan fjölskyldunnar, og til þess að auka vald kvenna yfir börnum sínum.

Sömu laun fyrir sömu vinnu. Mannkyns-sagan kennir oss, að konurnar hafi frá elztu tímum verið móttöðumenn hnefa-réttarins og allra stjórnlausra ofbeldis-verka, og það er óþarft að koma með dæmi til að minna á, hve oft þær hafa gert uppreist gegn ofbeldi og hryðjuverk-um. Aukning réttinda kvenna eykur þeirra heillaríku áhrif. Það er gott að minnst þess, að Noregur, sem er það land, sem algerlega ofbeldislaust hefir bætt sín stjórn-arfarslegu réttindi og aðstöðu, er einnig það land, þar sem stjórnarfarsleg staða kvenna er bezt.

Þess er vert að minnst, að *Bandaríkin*, þar sem konurnar hafa svo mikil áhrif, hafa ótvíæðilega, eins og allir þekkja, sýnt friðarkærleika sinn, með því að láta ekki æsast og vísa frá sér öllum hernað-arlegum æsingum, en nota heldur öll frið-samleg meðul til að jafna deiluna við Mexikó.

Konurnar eru lífgjafar, og þær meta líka lífið meira en karlmennirnir. Þær vilja leitast við að jafna stórar þjóðadeilur á friðsamlegan hátt.

Vér viðurkennum því stöðugt gerðar-dóm og sáttatilboð milli þjóðanna, á sama hátt og allar siðmenningarþjóðir nota á milli einstaklinganna.

Vér viljum fylgja þeirri meginreglu, að þjóðirnar gefi sig undir gerðardóm, þegar út-lit eða hótun er um stríð, þegar frá byrjun og alt af meðan ófriðurinn varir. Vér álitum, að þegar alþýðan kemst til valda, þá sé það trygging fyrir friði. Vér álitum líka, að allir leynisamningar og makk stjórna-anna og þeirra sendiherra eigi að leggjast fram fyrir augu almennings.

Vér erum sannfærðar um að meðan hagsmunir margra eru bundnir við vopna-tilbúning og landvarnir, þá aukist hætt-an fyrir stríðum að sama skapi. Þess vegna heimtum vér, að verkstæði og verk-smiðjur þjóðarinnar verði alþjóðareign, af því að vér álitum, að þá verði það ástand alment í heiminum, að allur vopnaburður leggist niður. Og að því ber öllum kon-

um að styðja samhuga, svo það geti kom-ist sem allra fyrst í framkvæmd.

Þjóðfélagsstofnanir

i New York fylki i Ameríku.

II.

Betrunarstofnun fyrir konur i Bedford.

Þegar menn heimsækja betrunarstofnun-ina i Bedford, þá verða áhrifin og minn-ingarnar alt aðrar en hinar óskiftu björtu minningar, sem vér komum með oss frá barnaheimili dr. Reeder's. Það friðsæla og fallega barnaheimili, með öllum sínum glæðværa barnaskara, kom oss til að gleyma því, að þau væru ógæfusöm oln-bogabörn þjóðfélagsins, sem vegna hins góða uppeldis, sem þau fengju þar, mundu vonandi frelsast frá að ganga lastanna braut, sem liggur að dyrum betrunarhúsanna. En þessu gleyma menn aldrei i Bedford, þrátt fyrir náttúrufegurð og góðan útbún-ad á öllu við stofnunina. Íbúar betrunar-stofnunarinnar eru hér undir stöðugu eftir-liti, bæði við vinnu sína og skemtanir. Svipir þeirra og andlitsdrættir bera einnig með sér sína eigin sorglegu lífssögu.

Og þó er það ekki ómerkara starf eða unnið af minni áhuga og mannúð, sem daglega er unnið i Bedford, en það sem unnið er i Hastings.

Betrunarstofnunin i New-York, er þjóð-félagsstofnun handa ungum konum, sem dæmdar hafa verið i fyrsta sinn til fang-elsisvistar, en aldrei hafa áður asplánað sekt sína i fangelsi, þótt þær kunni oft áður að hafa verið dæmdar til fjársekta. Stofnuninni er stjórnað af nefnd eða stjórn, sem fylkisstjórnin hefir kosið, i þeirri stjórn situr líka forstöðukona stofnunar-innar. Núverandi forstöðukona er dr. phil. Katharina Bement Davis, og hentari for-stöðukonu að öllu leyti er ekki unt að fá. Hún er alþekt gáfukona, og auk þess mjög hagsýn og útsjónarsöm i öllum fjárhags-legum efnum. Samhliða þessum kostum

er hún gædd óvenjulegum stjórnarhæfileikum, mannþekkingu og næmri tilfinningh og meðaumkvun með öllum bágstöddum. Hún hefir jafnan mjög einfaldar og óbreyttar lífsvenjur og er alþekt að því að hafa mjög mikil bætandi og göfgandi áhrif á nemendur sína og meðkennara. Markmið það, sem hún stefnir að, er: að með reglubundinni starfsemi að fá skjólstaðinga sína til að skoða lífið frá nýjum og hjartari hliðum, kenna þeim nýjar grundvallarreglur fyrir lífi þeirra og framferði, og veita þeim þá þekkingu, sem þeir geti haft not af eftir að þeir eru »útskrifaðir« frá heimilinu, sem þeir standa þó lengi á eftir í sambandi við, svo þeir geti orðið dugandi meðlimir í þjóðfélaginu, sem geti staðið efnalega og siðferðislega á sinnu eigin fótum.

Stúlkur þær, sem teknar eru í þessa stofnun, eru frá 15—20 ára gamlar. Lengsti betrunartíminn við þessa stofnun er 3 ár. Þeim er slept lausum að fangelsisvistinni lokinni upp á drengskaparheit þeirra. Það felur í sér heit um, að um ákveðinn tíma skuli þær standa í sambandi við stofnunina, gegnum einhverja þar til kjörna persónu, (»parole officer«).

Stofnunin sér hverri slíkri útskrifaðri konu fyrir hagfeldri atvinnu, og að einhver af vandamönnum þeirra eða öðrum hafi sérstakt eftirlit með framferði þeirra, t. d. móðir þeirra, eiginmaður, systir, bróðir, frændur eða vinnuveitendur. Þannig er gyðingastúlkum, sem þangað komast útvegað eftirlit af vel metnum trúbragðasystrum þeirra.

Stjórn stofnunarinnar hefir mikið vald, og getur stytt hegningartímann, ef framferði þeirra og dugnaður gefa von um að þær muni geta orðið sjálfbjarga og komist heiðarlega af.

Kona, sem er dæmd til þessarar fangelsisvistar, og á barn, sem ekki er árs-gamalt fær að taka það með sér, og þær, sem eru vanfærar og fæða þar barn, fá að halda því hjá sér þangað til það er tveggja ára.

Eftir lögunum á hver kona, sem frá stofnuninni fer að fá allan nauðsynlegan klædnað, sem þó má ekki kosta meira en 12 dollara, nema ef sektartíminn er útrunninn milli 1. nóv.—1. apríl þá mega þau kosta 18 dollara. Svo fær hver þeirra 10 dollara í peningum og farseðil til þess staðar, sem dómur þeirra hefir verið feldur í, eða annars sem viðlíka langt er frá.

Þessi betrunarstofnun rúmar 360—380 sakborninga.

Árið 1914 voru 137 konur gefnar lausar móti drengskaparheiti þeirra, og árið áður 113, svo samtals stóðu þá 250 konur undir umsjón »parole officer«, þótt þær væru farnar frá heimilinu. Á hverju ári rjúfa þó nokkrar þeirra þessi drengskaparheit, en þeim fer þó fækkandi. Þannig nefnir ársskýrslan fyrir 1914 það sem sérlega góðan árangur, að það ár hafi aðeins 28 af þessum 250 rofið heit sín og slitið öllu sambandi við stofnunina og eftirlitsmennina.

Glæpir þeir, sem þessar konur eru oftast dæmdar fyrir, eru flakk, hnúpl, áflog, hylming af stolnum munum, siðferðislega skaðleg fordæmi og áhrif á ómynduga unglinga og börn, óhlýðni og þrjóska, drykkjuskapur og lauslæti.

Meðal þessara stúlkna eru konur af ýmsu þjóðerni, þótt flestar séu þær amerískar að fæðingu. Af amerísku stúlkunum er meir en fimti hlutinn svertingastúlkur. Þær eru einnig af ýmsum stéttum. Margar eru verksmiðjustúlkur, daglaunastúlkur og sömuleiðis ýmsar atvinnulausar stúlkur, þar eru einnig þjónustustúlkur frá hótellum, leikkonur, »móð«-stúlkur, búðarstúlkur og ein kenslukona hefir þar verið. 6% af öllum þessum konum kunna hvorki að lesa né skrifa og er það óneitanlega athugavert, 12% kunna ekki ensku, en þar eru þó nokkrar sem fengið hafa góða mentun.

Við þessa stofnun er fylgt smáhúsa (Cottage) reglunni að nokkru leyti. Flestar þeirra fá þó fyrst um sinn þegar þær koma, að búa í móttökudeildinni. Þær

lakari búa í varðhaldsdeildinni og sjúkar konur í sjúkradeildinni. En annars skiftast þær venjulega 23—28 í hóp í hinar 7 villur, sem eru mjög viðkunnanlega útbúnar, nndir stjórn sérstakrar húsmóður (the matron) og aðstoðarfólks hennar. Ein af þessum byggingum er stærri en hinar, í henni búa um 20 mæður með börnum sínum.

Skiftingunni er hagað eftir vissum reglum að svo miklu leyti sem unt er, t. d. eru ungar og tiltölulega óspiltar stúlkur aðskildar frá eldri og spiltari glæpakonum.

Pegar gestir koma til að skoða stofnun þessa, þá er þeim jafnan sérstaklega bent á eina bygginguna, »The Honorary Collage«. Að komast þangað eru álitin stór hlunnindi og sæmd, enda líka skoðað sem laun fyrir sérstaklega gott framferði að vera flutt þangað. Forstöðukona þeirrar deildar var ung kona, sem var mjög áhugasöm fyrir starfi sínu og sérstaklega elskuleg í allri framgöngu. Hún hafði lesið við »Teachers College Columbia University« og tekið þaðan fullnaðarpróf. Hennar skjólstaðingar höfðu meira frjálsræði en venjulegt var í hinum villunum, og ýms meiri forréttindi. Þar var einnig sjálfstjórn, undir umsjón forstöðukonunnar. Þar höfðu hver af stúlkunum eigið herbergi sem hún mátti að vissu leyti útbúa og velja húsbúnaði, eftir sínum eigin persónulega smekk. Þar voru einnig viðkunnanleg baðherbergi, matsalur og bókaherbergi, setustofa eða samkomuherbergi var þar einnig.

Nýlega hefir stór búgærðir þar í grendinni verið keyptur til að leggjast undir þessa stofnun. Tilgangurinn er að þær stúlkur sem langa sérstaklega til að læra smjör- og ostagerð, ásamt öðrum landbúnaði, fái hér reglulega góða kenslu í þessu hvorutveggja, og í þeim tilgangi verði tveim byggingum komið þar upp í viðbót, til kenslu í þessum námsgreinum, þar verður þá kent að fara með mjólkina og grænmetið frá sjálfri stofnuninni og það haft sem sjálfstað skólanámsgrein. Kona, sem er útlærður búfræðingur

og staðist hefir fult próf í þeirri grein á að verða kennari við þessa deild.

„Hvað á nú að gera?“

Á norræna fundinum í Stokkhólmi 11.—12. nóv. 1916 var lagt fram bréf frá frönskum konum um að fundurinn og konur Norðurlanda legðust nú á eitt með frönskum og enskumælendi konum, að heimta sömu laun fyrir sömu vinnu handa öllum, konum bæði og körlum. Þetta bréf hefir einnig verið sent til íslenskra kvenna í fyrravetur, og til allra þeirra 22 landa, sem eru í Alþjóða kvenréttindasambandinu.

Á fundi sem haldinn var í norska »Landkosningarréttarkvenfélaginu« hélt dr. Dagný Bang fyrirlestur um »Konur fyrir og eftir stríðið«. Þar var tekið fram í hvað geysistórur mæli öll ófriðarlöndin hefðu tekið konur í þjónustu sína og hernáðarins og það í þau störf, sem venjulegt væri að kalla að eins karlmannaverk. Í Frakklandi hefði tala kvenna sem stæðu í þjónustu ríkisins 7-faldast árið 1916 við það sem talan var árið 1915. Alls staðar hafa konurnar fengið viðurkenningu og hrós hjá stjórnunum og þjóðunum fyrir vinnu sína. En verkalaun þeirra hafa verið miklu lægri. Þær hafa í Frakklandi fengið að eins helming, og stundum að eins einn þriðja hluta móti karlmönnum fyrir sömu störf.

Nú hefir komið upp stór mótmælaalda gegn þessu fyrirkomulagi í öllum hernáðarlöndunum. Kvenréttindakonur, verkakonur, verkmannafélög karlmanna og einstakir verkamenn hafa krafist þess að stjórnin breytti þessari gömlu blóðsugu aðferð, en tæki upp regluna: *Sömu laun fyrir sömu vinnu*, bæði vegna kvennanna sjálfra og til þess að tryggja karlmennina gegn því, að laun þeirra verði færð niður, eða þeir verði undirboðnir af konum, að stríðinu loknu.

Enskar konur hafa starfað kappsamlega að þessum málum. Og Lloyd George hefir sem hergagnaráðherra gefið eftir fyrir hinni réttmætu kröfu kvenna, og sett sömu laun fyrir konur sem karla í hergagnaverksmiðjunum.

Í Frakklandi hefir Gabrielle Duchêne borið fram kröfur um að konur í Alþjóða kvenréttindasambands-löndunum vinni að því að fá þessar réttmætu launareglur viðurkendar af landsstjórnnum og vinnuveitendum og teknar upp til framkvæmda við allar launagreiðslur.

Þetta mál var einnig tekið fyrir á landsfundi »Nationale«-ráðsins í Noregi. Þar var svolátandi fundarályktun samþykkt:

1. Að reyna að fá yfirlit yfir laun karla og kvenna í Noregi sem vinna að sömu vinnu.
2. Að gera nauðsynlegan undirbúning til að styðja þessar jafnréttis launareglur ef málið kemur fyrir á Alþjóðafundi eftir stríðið.

Samskonar fundarsamþykkt var ger á landsfundi kosningarréttar landsfélags kvenna.

Dr. Bang benti á erfiðleikana, en skoraði á konurnar að fylkja sér um þetta stóra mál. Áður hefðu norskar konur fylkt sér um kosningarréttarmálið. Nú yrðu þær að fylkja sér um vinnuskilyrði kvenna og fjárhagslega hagsmuni.

Alþjóða-stefnuskráin er í þessu máli: »Sama vinna, sömu laun«. Að hvert starf launist eftir því, hvað það gildir og hvernig það er gert, en ekki eftir því hvort sá sem gerir það er karlkyns eða kvenkyns. Þessi krafa er tekin upp af bardagapjóðunum og þær skjóta því til hlutlausu þjóðanna, að veita málinu fylgi og vera með að koma því í framkvæmd.

Hlutlausu þjóðirnar geta ekki látið þetta mál liggja milli hluta. Öllum kemur þeim það í rauninni jafn mikið við, þótt nauðsynin sé ef til vill enn þá brýnust hjá ófriðarþjóðunum. En það er þá líka einni ástæðunni fleira til að vinna af alefli að góðum málalokum þess. Það er sú minsta hluttekning og hjálp, sem vér getum sýnt þeim eftir allar þær hörmungar sem þær hafa liðið.

Íslenzkar konur bæði geta og eru skyldar að vera með þessu máli og stuðla að góðum endalokum þess. Við getum ekki leitt það hjá okkur. Við verðum að fylgjast með í þeirri baráttu, sem það útheimtir. Þetta mál er alþjóðamál og það verður að leysast af öllum þjóðum. Um það ættu konur að fylkja sér, sem þegar hafa fengið kosningarrétt.

Og karlmennirnir verða að vinna með oss. Vér trúum ekki að þeir snúist á gagnstæða sveif, vilji halda öllu í sama horfinu, til að geta setið yfir öllum lífvænlegum stöðum sem lengst.

Hér er ekki um það eitt að ræða, að fá sömu laun fyrir sömu störf, heldur einnig annað ekki ómerkilegra: Að konurnar fái aðgang að jafnlífvenlegum stöðum og karlmenn, ef þær uppfylla þau skilyrði, sem til þess útheimta. Eða með öðrum orðum: að enginn munur verði gerður á karlkyni og kvenkyni, þegar hinar ýmsu stöður eru veittar, heldur verði dugnaður og hæfileikar að skera úr, hver þar fær hæstu launin. Allir hafi jafnan aðgang að keppa um þau, sem fylla þau skilyrði, sem útheimta i hinar ýmsu stöður.

En til þess að konur geti kept um lífvænlegar stöður, með sömu launum og karlmenn, verða þær að búa sig undir samkepnina, þær

verða um fram allt að mynda *sterkan félagskap og samvinnu*, og *sérnám* á öllum sviðum. Í samkepninni dugar ekkert kák. Þar verða konur að *kunna sína iðn* alveg eins og karlmenn, annars fá þær aldrei lífvænlegar stöður. *Þekking og leikni* í öllum störfum er þessara tíma einkenni. Kákið og þekkingarleysið hefir sett konurnar í öskustóna. En úr henni verða þær sem fyrst að komast.

Það er þetta, sem við verðum nú að sameina okkur allar um: Að gera okkur gildandi í öllum lífsins margbreytilegu stöðum. En til þess þurfum við *þekkingu og verklega leikni* á öllum þeim störfum, sem við viljum keppa um. Það er sá lykill, sem lýkur upp fyrir oss öllum þeim lífsstöðum, sem vér óskum eftir, ásamt þeim réttmætu launum, sem þeim fylgja. Fyrri fást ekki lífvænleg laun og fyrri dugar engin samkepn, því þekking og leikni í hverri stöðu, ásamt skyldurækni og samvirkusemi, eru þau skilyrði, sem öll laun eiga að byggjast á.

Lögverndun barna.

III.

Sjaldan ber það við að börnum sé ofbúið með líkamlegri vinnu. Auðvitað eru til foreldrar, sem fyrir hagsmunasakir, eða af ótta við afleiðingarnar af iðjuleysi krakka sinna, senda drengina eitthvað í burtu til að vera í sendiferðum, þegar skólastundunum er lokið daglega, en telpurnar láta þau vera kyrrar heima, til að gæta yngri systkinanna eða annara smábarna. Þar sem svöna er ástætt tekur skólinn venjulega í taumana, af því að auðvitað verða verða þær afleiðingarnar að börnin geta ekki lesið undir skólann og verða preytt og áhugalaus í skólastundunum. Eins og alkunnugt er, banna norsku verksmiðjulögin að nota börn við vinnu í verksmiðjunum.

Oft er spurt að því, hvort ekki komi fyrir að lögráðanefndin skifti sér af heimilismálum, sem þeim ekki komi við. Jú, það vill til. En það er ekki lögráðanefndinni að kenna.

Við fáum sem sé stundum nafnlausar kærur, sem við erum neydd til að rannsaka. Þess konar kærur leiða okkur stundum inn í svo hræðilegt ástand, að þær hefir mátt segja að það væri í síðustu lög sem við kæmum til bjargar, en stundum hafa kærurnar ekki átt við nein rök að styðjast og verið sprotnar af óvináttu eða slúðri. Einkum á það sér stað í stórum leiguhúsum í verkmannahverfunum, þar sem fjölskyldurnar verða oft missáttar. En at-

hugasamt eyra og auga lærir fljólega að aðgreina það rétta frá röngu, og sjá hvort lög-ráðanefndin hefir þar nokkuð að gera, eða hvort hún á að eins að draga sig út úr því, með ærlegri og hreinskilinni afsökun.

Eg hefi aldrei orðið fyrir óþægindum út af þessu. Flestum er kunnugt að við komum í embættiserindum til þess að ráðleggja og hjálpa, og að við gleðjumst af því að finna heimilis-ástandið svo gott, að það þyrfti ekki hjálpar við, og að það væri miklu betra en ætla mætti af kærnum.

Eg hefi líka verið spurð að, hvernig okkur væri tekið, þegar við træðum okkur þannig inn á heimilin. Viðtökurnar geta verið mismunandi. En lögráðanefndin er virt og hefir líka einkum mikil völd, svo að foreldrar, sem hafa illa samvitzku, þora ekki að vera altöf óvingjarnleg. Og sé heimsóknin vegna óvand- aðra barna, þá eru foreldrarnir oftast þakklát, nema einstöku grunnhygnar mæður, sem ætíð sýkna sín börn, þótt sekt þeirra sé deginum ljósari.

Að öllu samantöldu þori eg að segja að lög-ráðanefndarlöggjöfin hefir haft góðan og gagn- legan árangur, og að áhrif þeirra eru orðin sýnileg bæði á heimilunum og æskulýðnum þótt þau hafi ekki verið lengur í gildi. Ef að hver af lögráðanefndar meðlimunum vildi tala um sína persónulegu reynslu, þá fengju menn auðvitað að heyra um mörg vonbrigði í þessu, eins og í allri þjóðfélagslegri starfsemi. En þeir fengju einnig að heyra um margar hjartar minningar, minningar um góð þakklát orð, um bréf full af von og þakklæti og gleði, og um heimsóknir foreldra og barna, sem finst að þau yrðu að fá að tala við okkur við og við. Auð- vitað hafa líka ákvarðanir lögráðanefndarinnar mætt óánægju og reiði. Við höfum oft á fund- um okkar fengið að heyra ákafar deilur og ill- indi; en hin mannúðlega framkoma formanns okkar, kemur foreldrunum oftast til að kannast við, að þessar ákvarðanir séu gerðar vegna vel- ferðar barnsins og sjálfra foreldranna. Árið 1908 voru tvennar ráðstafanir lögráðanefndar- innar kærðar fyrir kirkju- og kenslumálastjórn- inni, og árið 1909 var fimmm sinnum kært. En kenslumálastjórnin staðfesti allar þessar ákvarð- anir. Lögráðanefndalögin leggja stóra ábyrgð á herðar lögráðanefndameðlimanna, af því að þær ákvarðanir sem nefndirnar gera, geta haft áhrif á alla framtíð og líf barnsins. Og þessar ákvarðanir verða að takast aðallega samkvæmt persónulegri rannsókn og eftir persónulegu álitu nefndarmannanna. Lögráðanefndirnar eru enginn dómstóll, en afskipti þeirra af högum ein- staklinganna ætti að skerpa ábyrgðartilfinningu

þeirra, um leið og almenningur á kröfu til að vera sýnd hér sanngirni og réttlæti, eins og fyrir dómstólunum.

Að gera ætíð samskonar ákvarðanir fyrir samskonar brot, yrði þó alt of erfitt fyrir lög- ráðanefndirnar. Stuldur, kærulaus heimili eða misþyrming barna, verður ósjálfrátt að skoðast eftir stærri mælikvarða í sveitunum og smá- kaupþúnunum, en í stórum borgum, og dæmast því öðru vísi þar. Þetta getur ef til vill vakið umtal og tortryggni þar. En hvernig verður fullu jafnrétti náð?

Lögráðanefndalögin okkar hafa gefið okkur svo mikið gott og nauðsynlegt, að þó gegnum- færsla þeirra í verkinu, verði að einhverju leyti ófullkomin eða hafi einhverja smágalla, þá mun tíminn og reynslan smátt og smátt bæta úr því.

Ragna Hörbye.

Eldhúsbákur.

Humarsósa. 6 kvint smjör og 3 kvint hveiti- mjöl hrærast saman í litlum potti yfir eldi, í það er hrært tæpum $\frac{1}{2}$ pt. þunnum rjóma eða nýmjólk. Þetta hrærist vel saman og er látið komast í suðu og sjóða nokkrar mínútur, svo sósan verði jöfn. Saman við þetta er svo látinn humar úr litilli dós, sem er vel stappaður sundur, ofurlítið paprika, og ef til er lítið bragð af sherry eða madeira. Þessari sósu er svo helt yfir fiskbollur, sem raðað er á ávalt fat, og borið síðan á borð.

Rjómaytingur. 2 eggjaraudur eru hræðar út með $\frac{1}{2}$ pt. af nýmjólk og 30 kvint af sykri. Þetta er svo sett í skaltpott yfir eld og stöðugt hrært í því, ásamt 5 kvint gelatine, sem bleytt hefir verið upp áður í örlitlu vatni í nokkrar mínútur. Þetta hrærist alt saman, þangað til gelatinen er uppleyst, þá er potturinn tekinn af eldinum, áður en þetta kemst í suðu, og látið síðan kólna, en þó stöðugt hrært í því á meðan. Þegar það er orðið svo kalt, að það er að finna nær því ekkert volgt, þá er $\frac{1}{2}$ pt. af rjóma, sem þeytt hefir verið í stífa froðu, látinn saman við. Gott er að láta $\frac{1}{2}$ pd. vinber og 15 kvint smátt skorið sucát saman við, en þess má þó vel vera án. Bytingnum er helt í mót eða glerskálar og látinn kólna til fulls. — Borinn á borð sem eftirmatur með rauðri saft- sósu.

Kálsívalningar. Blóðin eru tekin gætilega af

Verzlunin

Björn Kristjánsson,

Reykjavík, Vesturgötu 4,

selur allskonar **VEFNAÐARVÖRUR** af vönduðustu tegundum; litirnir óvenjulega haldgóðir.

Meðal annars má nefna: **Klæði, ónskt vaðwál, fatatau allsk., kjólatau, svuntutau, sjöl stór, mikið úrval; herðasjöl, karlmannaft, þrjónnaft** fyrir börn og fullorðna o. m. m. fl.

Verðskrá sendist ókeypis þeim er óska.

góðu kálhöfði, sem áður hefir verið helt sjóðandi vatni yfir, og síðan þvegið úr köldu vatni. Blöðin eru síðan soðin hálfmeiri í saltvatni. Þegar þau eru orðin köld, þá er ein matskeið af kjöt-farsíu lögð á hvert kálblað, og það svo vafið vandlega utan um, og finu seglgarni eða hvítum hörtvinna bundið utan um sívalninginn. Þetta er svo soðið í kálvatninu hér um bil 25 mínútur. Móti hverju 1½ pd. af kjötfarsíu er ætlað eitt kálhöfuð og 10 kv. af smjöri eða smjörliki. Í smjörinu eru svo kálsívalningarnir brúnaðir. Síðan er öðrum 10 kvintum hrært saman við sósuna og saman við þetta hrært dálítið kjötsoð, kraftseyði af kjöti eða soju, og sósan hrærð vel saman þangað til hún er fallega jöfn. Borin á borð með kálsívalningnum.

Blómkálssúpa. Stórt blómkálshöfuð eða 2 litil eru soðin heil í svo litlu vatni sem unt er, svo þau verði meyr. Síðan er 10 kvint af smjöri brædd og 5 kvint af hveiti hrærð saman við. Þetta er svo pynt út með 1 pt. af kjötsoði, og svo vatninu sem kálhöfuðin voru soðin í. Þetta er síðan látið sjóða og svo bætt í það eftir bragði pykkum rjóma, paprika og salti. Kálhöfðunum er svo skift í litla vendi og látið í tarínuna og súpunni helt yfir.

Steiktur kindasíður. Rifin eru brotin vel í

sundur og síðurnar þvegnar svo með hreinum dúk, sem dyfið hefir verið í heitt vatn og þerraðar á eftir og salti og pipar nuddað svo inn í síðuna. Svo er kjötið sett inn í skúflu í vel heitum bakaraofni og ½ pt. kjötsoði smá bætt yfir. Þeirri sósu er svo alt af smádreift yfir steikina, sem er soðin þegar beinin losa sig úr kjötinu. Sósan er síðan jöfnuð eins og venjuleg steikarsósa og niðursoðnu kjötseyði eða »soju« bætt saman við, ef hún er ekki nógu sterk áður.

Fiskikaka (Omelet). Ef til eru soðnar leyfar af góðum nýjum fiski, þá má nota hann, en taka vel roð og bein úr honum. 20 kv. smjör eða smjörliki eru brædd og hrærð saman með 20 kv. af mjóli og pynt út með 2 pelum af mjólk. Þegar þetta hefir soðið er skaftpotturinn tekinn af eldinum og látið kólna. Síðan er 6 eggjaraudum, einum smáttsöxuðum lauk og ofurlitlu af pipar og salti hrært saman við. Fiskistykkin eru síðan lögð svo heil sem unt er og síðast eggjahviturnar sem eru peyttar í stífa froðu. Þessu er öllu helt í vel smurt mót og bakast í heitum bakaraofni í hér um bil ¾ klst. Borið á borð með kapersósu. (Í stað eggjanna má nota eggjaduft).

Kvennablaðið kost-
ar 3 kr. innanlands
erlendis kr. 3 60
(1 dollar vestan-
hafs) 1/2 verðsins
borgist fyrirfram, en
1/2 fyrir 15. júlí.

Kvennablaðið.

Uppsögn skrifð og
bundin við áram-
mót, ógild nema
komin sé til út-
get. fyrir 1. októ-
ber og kaupandi haf-
borgað að fullu.

23. ár.

Reykjavík, 22. des. 1917.

Nr. 12.

Æleðileg Jól

og

Nýjár!

Þjóðfélagsstofnanir

i New York fylki i Ameríku.

Alt það land, sem heyrði undir stofnun-
ina, er fyrir löngu fullræktað af fön-
gunum. Því hefir nýlega þessi jörð þar í ná-
grenninu verið keypt til að leggjast undir
hana. Stofnunin hefir eignast sín eigin
fyrirmyndar svínahús. Þar reka fangarnir
svínarækt eftir nýjustu og bestu reglum.
Sömuleiðis á stofnunin ágætan skóla með
öllu nútíðarfyrirkomulagi og kenslutækjum,
þar sem fangarnir fá bæði bóklega og
verklega kenslu. Bóklega kenslan er: lest-
ur, skrift, enska, teikning, venjulegur reikn-
ingur og bókstafareikningur, bókfærsla, nátt-
úrsaga, útlend mál, landafræði og mann-
kynssaga. Kenslunni er skift milli þriggja
kenslukvenna. Hver þeirra kennir sínum
bekk frá kl. 8.30--11.45 árd. og aftur frá kl.
1.45--4.30 síðd. Áuk þess eru þar nokkrar
kenslukonur, sem kenna leikfimi og músík.
Á sama hátt er verklegu kenslunni skift í
tíma, árd. og síðd. Öllu fyrirkomulaginu
er hagað sem hagkvæmlegast bæði fyrir
fangana og stofnunina. Verklegu náms-
greinarnar eru meðal annars: bæði ein-
faldur og finn matartilbúningur, lérefta-
þvottur og annar fataþvottur, léreftasléttun

og sterkjun, matarframreiðsla og að dúka
bord fallega, matjurtagarðrækt og blóm-
rækt o. s. frv. Mikil áherzla er lögð á
trúbragðakenslu, sem kend er í sunnu-
dagaskólanum, einkum kristnum stúlkum,
bæði af mótmælenda og katólsku trúflok-
kunum, og sömuleiðis Gyðingatrúflok-
kunum. Þar eru einnig haldnar guðsþjónustur á
hverjum laugardegi, bæði eftir lúthersku
(mótmælenda) og katólsku siðunum.

Enginn skyldi þó ætla að íbúarnir eða
fangarnir í þessari betrunarstofnun séu
neyddir til að vera án allrar skemtunar
og glöðvæðar. Nei, ýmsar breytilegar
skemtunar fást þar oftlega, sem léttu vinnu
dagsins, eru það sjálfir fangarnir sem skemta.
Dr. Dawis tók eftir því og benti á það, að
sjónleikir og leikæfingar vektu áhuga allra,
jafnvel þeirra allra kærulausustu. Meðal
innbúa stofnunarinnar eru meðal annars
tvö félög: »The Dramatic Club» og »The
»Glee Club«.

Fyrri félagið hefir leikið ekki ómerkari
leikrit en »Samfundets Støtter» eftir Ibsen,
og hitt félagið hefir leikið sama veturinn
»Fundur Norðurheimskautsins«. Sömu-
leiðis hefir það félag oft skemt mikið með
söng. Kennararnir og verðirnir í stofnun-
inni hafa líka myndað sín á milli hljólm-
leikafélag (orkestir), til að skemta með.
Sömuleiðis eru oft haldnir fyrirlestrar með
skuggamyndum og stundum koma þangað
söngmenn og hljóðfæraleikarar, sem gleðja
stúlkurnar með list sinni. Hátíðir og tylli-
dagar eru sérstakir gleðidagar, einkum
þjóðhátíðardagurinn 4. júlí. Aðalskem-
tunin þá sagði dr. Davis vera »Sögu fánanna«.
Mr. Wood, sem er formaður í stjórn stofn-
unarinnar, hélt fyrirlestur um uppruna og
sögu fánanna í ýmsum löndum, en meðan
veifuðu þau »Miss Columba» og »Onkel

Sam« fánum hinna ýmsu landa, og svo var þjóðsöngur hvers þeirra sunginn á eftir, og síðast dansað í þjóðbúningum þessara landa.

Í ársskýrslu stofnunarinnar stendur: »Allir fangarnir hafa á þessu ári hlýðnast ágætlega öllum reglum stofnunarinnar, og það er aðallega sjálfum föngunum að þakka. Þeir skilja altaf betur og betur hvað mikið stofnunin gerir fyrir þá.

Lakasti gallinn gegn því að góður andi geti alment ríkt í stofnuninni, hafa verið geggjuðu fangarnir, sem sjaldan læra að meta það, sem gert er fyrir þá, og yfir höfuð geta ekki skilið tilgang samvinnunnar. Hinn stóri hluti geggjaðra fanga, sem í stofnunina koma, er í raun og veru hennar alvarlegasta og erfiðasta viðfangs-efnið.

Margar tilraunir hafa verið gerðar til þess að rannsaka gáfnafar, hæfileika og sálarlegt heilbrigði fanganna og gera töflur yfir það, sem ekki hefir verið létt starf. Nú hefir þessu þó verið komið í fast vísindalegt horf, og sálarannsóknarfélag eitt hefir gefið 1500 dollara til þessara rannsókna í eitt ár. Sérfræðingur í þeirri grein er þegar fenginn.

Dr. Davis álitur það bráðnaðsynlegt að þeir dæmdu íái rétta meðferð, og að allir þeir, sem sannanlega séu geðveikir eða »geggjaðir« á vitsmunum, séu settir sér í stofnanir, sem til þess séu útbúnar.

Hennar hugsjón er að stofnað verði »Clearing house«, sem hafi það ætlunarverk að rannsaka vísindalegt gáfnafar og sálarstand hinna sakfeldu. Eftir árangrinum af þessum rannsóknum skyldi svo farið þegar dæma skyldi á hverja stofnun sakborningurinn skuli sendast. —

Eins og menn sjá láta Ameríkumenn sér ekki nægja að dæma afbrot manna. Þeir vilja vita með vissu af hverju menn drýgi slík brot, og koma í veg fyrir að það verði gert. Þeir virðast álíta þessar tilhneigingar sem sjúkdómseinkenni, eða sprottin af heimsku og þekkingarleysi. Þessa galla vilja þeir lækna, með góðri

viðbúð, nýtsömum fróðleik og heilbrigði sálar og líkama. Auðsjánlega álíta þeir það svara kostnaði fyrir þjóðfélagið að lækna gallana með fyrirbyggjandi ráðstöfunum, og réttlátara en að hegna meðlimunum fyrir ósjálfráða galla, sem í raun og veru væru að eins þjóðfélaginu að kenna og skammsýnni stjórns þess.

Eldhúsbálgur.

Bóndadóttir með slör.

250 gr. — $\frac{1}{2}$ pd. rífið rúgbrauð, — 25 gr. —
5 kvint smjör eða margarini. — 25 gr. — 5
kv. melis, 1 pd. epli, 20 kv. melis, ávaxta-
mauk (Sylltöj), 1 pelli þeytirjómi.

Smjórið er brætt og brauðinu og sykrinum hrært saman við. Eplin eru afhýdd og kjarnarnir stungnir út, svo eru eplin sodin í mauk og ofurlitlu af vatni bætt í. Þá er síðari sykurskamtinum hrært saman við, og svo er þessum graut, brauði og ávaxtamauki jafnað í lög í glerskál, og skreytt að ofan með þeyttum rjóma. Þetta er ágætur eftirmatur til hátíðabrigða núna um þessi dýrtíðarjöl.

Samanvafin lagkaka.

20 kv. flórmjöl, 20 kv. smjör eða margarine,
20 kv. steyttur melis, 2 egg, 2 matskeiðar
mjólk, örlítið af sitrónsaft (eða sitróndropar,
ef saft er ekki til), $\frac{1}{2}$ teskeið lyftiduft,
ávaxtamauk.

Smjórið er hálf brætt eða linað, — og hrært svo saman með sykrinum í hvítan stifan þvooa-jafning. Eggjunum er svo hrært saman við hverja fyrir sig í einu. Hveitið sigtast nú með lyftiduftinu og hrærist saman við deigið ásamt sitróndropunum og mjólkinni. Þá er ferskeytt pappirsblað smurt tvisvar sinnum, og þegar það er orðið hart er deigið látið á það og smurt jafnt yfir allt blaðið. Randirnir á blaðinu eru svo brettar upp, og kakan sett á smurða járnplötu inn í bakaraofninn, og bakast við jafnan hita c. $\frac{1}{2}$ kl.st. Þá er hún tekin út og hvolft á pappirsblað, sem steyttum sykri er áður dreyft yfir. Nú er ávaxtamaukinu smurt á kökuna og hún vafin saman meðan hún er volg.

